

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) WIELKA-POHULANKA 19—7.

Nr. Wilno, dnia 18 lipca 1934 r. 1098.

T r e ś ć n u m e r u :

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

	Dział.	Str.
1. "Lietuvos Aidas" o skargach niemieckich przeciwko Litwie.-	I.	1.
2. "Jaunakas Zinas" o projekcie pojednania polsko-litewskiego.-	"	"

K r o n i k a.

3. "Berliner Tageblatt" o pośrednictwie Estonji w sprawie wileńskiej.-	"	2.
4. Dokoła konferencji bałtyckiej w Moskwie.-	"	"
5. Litwa na bałtyckiej konferencji hydrologów.-	"	"
6. Pogłoski o zmianie na stanowisku posła sowieckiego w Kownie.-	"	"
7. Przyjazd posła Bałtruszaitisa do Kowna.-	"	"
8. "Lietuvos Žinios" o działalności Związku Przyjaciół Litwy.-	"	"
9. Przyjazd Lindhagena do Rygi.-	"	"
10. Dokoła ratyfikacji litewsko-angielskiej umowy handlowej.-	"	"
11. Antylitewska demonstracja wschodnio-niemieckich związków patriotycznych.-	"	3.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WĘWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

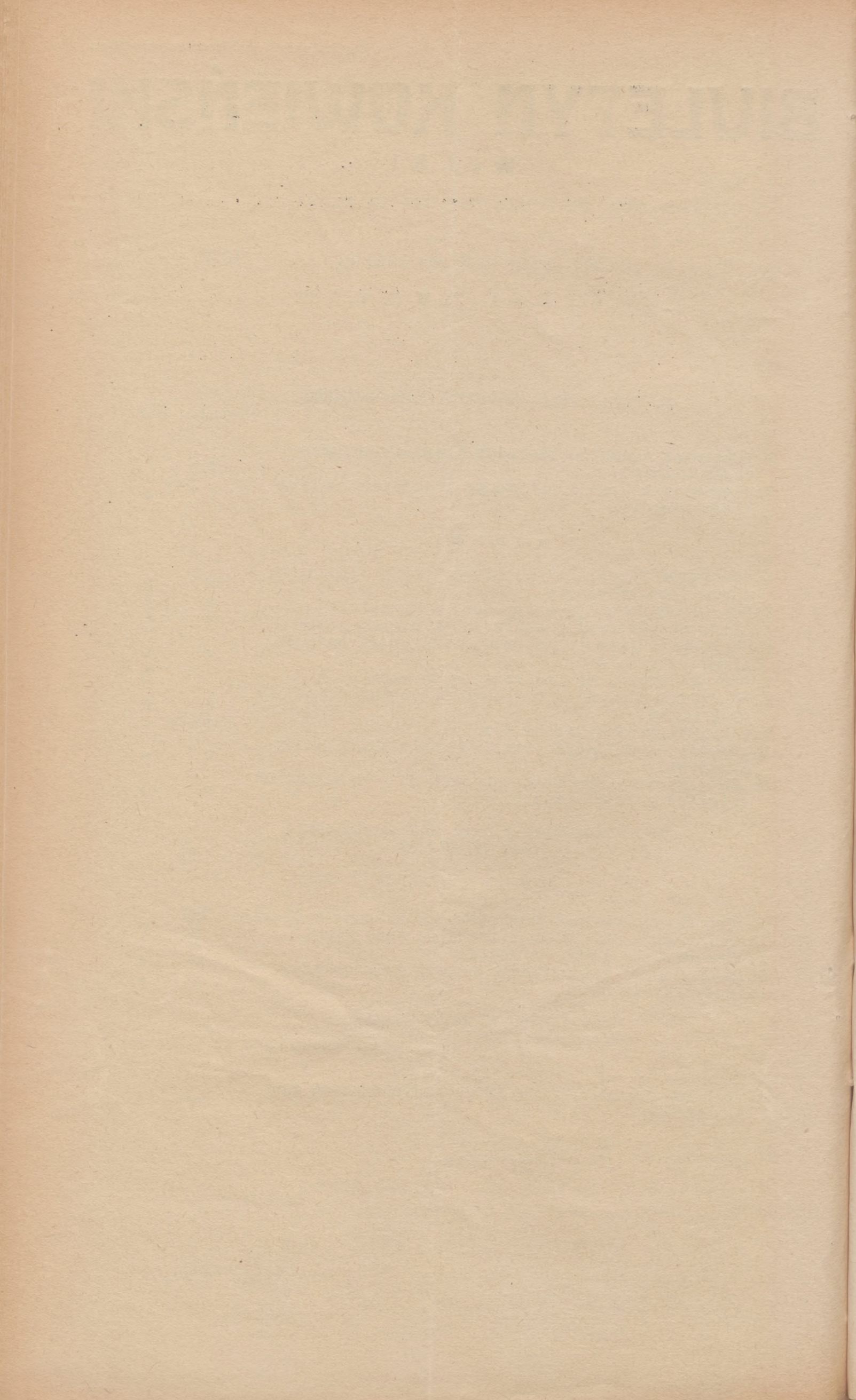
K r o n i k a.

12. Projekt utworzenia departamentu kultury w Litwie.-	III.	"
13. Dr. Zaunius członkiem litewskiej Rady Stanu.-	"	"
14. Zawieszenie dwóch dzienników.-	"	"
15. Dochodzenie w sprawie b. posła Sidzikauskasa.-	"	"
16. Kodyfikacja ustaw.-	"	"

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a.

17. Wywiad z gubernatorem Kraju Kłajpedzkiego dr. Navakasem.-	VII.	"
---	------	---

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Lietuvos Aidas" o skargach niemieckich przeciwko Litwie. "Liet.Aidas" Nr.159 z dn.16.VII.34 r. w artykule wstępnym p.t. "Quo titulo" omawia dotychczasowe skargi Niemiec przeciwko Litwie w sprawie rzekomych pogwałceń konwencji kłajpedzkiej i pisze:

Gdy Niemcy były członkiem Rady Ligi Narodów, na mocy art.17 konwencji kłajpedzkiej przysługiwało im prawo zwrócenia uwagi Rady na ewentualne naruszenia konwencji. Dziś kwestja przedstawia się inaczej. Niemcy dobrowolnie wystąpiły z Ligi Narodów, w związku z czem utraciły prawa, przewidziane w art.17. konwencji kłajpedzkiej dla członków Rady L.N. Niemcy nie mają dziś prawa zwracania uwagi Rady Ligi Narodów na rzekome lub faktyczne pogwałcenia problemów konwencji kłajpedzkiej. W prasie ukazały się pogłoski o rzekomym projekcie demarche'u niemieckiego wobec rządu litewskiego w Kownie oraz o zwołaniu przez niemieckiego ministra Spraw Zagranicznych ambasadorów państw sygnatarjuszy konwencji kłajpedzkiej na konferencję, w czasie której miał rzekomo domagać się dokonania demarche'u na gruncie Ligi Narodów, w związku z zarzucaniem Litwie pogwałceniem konwencji kłajpedzkiej. Zawczasu można przewidzieć, iż pogłoski te nie są prawdziwe. Co się tyczy demarche'u niemieckiego w Kownie, to nie posiadałby on żadnego uzasadnienia. Dokonując demarche'u zazwyczaj zwraca się uwagę na to, czy osiągnie on zamierzony cel, gdyż bardzo łatwo jest otrzymać odpowiedź nieprzychylną, co nietylko nie złagodzi, lecz nawet pogorszy sytuację. Trudno jest także przypuścić, by Niemcy, z racji odwołania Schreibera, zwróciły się do sygnatarjuszy konwencji kłajpedzkiej. Pomijając już to, że podobna skarga wobec ścisłego przytrzymywania się przez gubernatora Kraju Kłajpedzkiego nie miałaby żadnego uzasadnienia, to już samo zwrócenie się Niemiec do państw sygnatarjuszy konwencji byłoby aktem formalnie nie dającym się uzgodnić z konwencją kłajpedzką. Konwencja kłajpedzka zna tylko jeden sposób interwencji, zawarty w jej art.17. Pozatem w konwencji nigdzie nie jest powiedziane, by rząd litewski miał tolerować wtrącanie się jakiegoś trzeciego państwa, bez względu na to, w jakiej formie byłoby to uczynione. To też o ile podobny demarche wobec państw sygnatarjuszy zostałby przez Niemcy dokonany. Państwa sygnatarjusze mogłyby chyba zaproponować Niemcom ponowne przystąpienie do Ligi Narodów w celu odzyskania praw, przewidzianych w art.17 konwencji kłajpedzkiej, w przeciwnym razie Litwa ponownie zmuszona byłaby zapytać quo titulo: ktoś wdziera się w wewnętrzne sprawy Litwy.-

"Jaunakās Zinas" o projekcie pojednania polsko-litewskiego. "Jaunakās Zinas" Nr.155 z dn. 16.VII.34 r. zamieszcza obszerny artykuł wstępny pióra J.Palleckiego, zatytułowany "Projekt pojednania polsko-litewskiego", w którym, wskazując na pewne ożywienie w stosunkach polsko-litewskich i sympatje Polaków względem Litwy, pisze:

Kwestja wznowienia stosunków polsko-litewskich w obu państwach zdaje się być już dojrzałą. Na przeszkodzie jednak ku temu stoi kwestja wileńska, której nie można pominąć i w zakresie której żadna ze stron nie chce ustąpić. Zarówno w Litwie, jak i w Polsce wszyscy rozumieją, że Wilno jest kwestją nietylko Litwy lub Polski, lecz także kwestją Marszałka Piłsudskiego. Marszałek, dla którego Wilno i Litwa nie są obojętne, mógłby wiele uczynić dla pojednania obu państw i jak się zdaje ujął on inicjatywę w swe ręce. Bez kompromisu jednak porozumienie nie jest możliwe, to też obie strony będą musiały w pewnym stopniu ustąpić ze swych pozycji. W Warszawie myśli się dziś o kompromisie. Aby ostatecznie wzmocnić swe stanowisko w Europie Wschodniej, Polska musi pojednać się z Litwą.

Podobno Polacy zamierzają zaproponować Litwie podjęcie rokowań, w czasie których wystąpią z projektem oddania Litwie dzielnic czyste litewskich, jak sejneńskie, święciańskie i brasławskie. Samej Wileńszczyźnie nadanaby została autonomia. Wileńszczyzna pozostałaby pod protektoratem Polski, jednak Litwa posiadałaby tam szerokie uprawnienia. Po latach 20-tu zostałyby w Wileńszczyźnie przepro-

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ

W sprawie... 18.VII.34 r. w artykule wstępnym p.t. "Ono tytuł" omawia do-
tyczące skraj Niemiec przeciwko Litwie w sprawie rozkomych
powzięcia konwencji książkowej i pisze:

Gdy Niemcy były członkiem Rady Ligi Narodów, na mocy art. 17
konwencji książkowej przysługujące im prawo zwroczenia uwagi
Rady na ewentualne naruszenia konwencji. Dział kwestja przedsta-
wie się inaczej. Niemcy doprowadziły do Ligi Narodów, w
związku z czym uzyskały prawo, przewidziane w art. 17, konwencji
książkowej dla członków Rady L.N. Niemcy nie mają dziś prawa
zwroczenia uwagi Rady Ligi Narodów na rozkom lub jakiegokol-
wiek innego problemu konwencji książkowej. W sprawie uwagi się
podjęli o rozkomym projekcie demarche u niemieckiego woda roz-
du litewskiego w Kownie oraz o zwołaniu przez niemieckiego mi-
nistra spraw zagranicznych ambasadorów państw sygnatariuszy kon-
wencji książkowej na konferencję, w czasie której miały rozko-
mo domagać się dokonania demarche u na gruncie Ligi Narodów, w
związku z naruszeniem Litwie powzięcia konwencji książkowej.
Zawieszono może przewidzieć, że pogłoski te nie są prawdziwe. Co
się tyczy demarche u niemieckiego w Kownie, to nie posiadamy on
żadnego uzasadnienia. Dokonując demarche u zawieszają wraca się
uwaga na to, czy osiągnie on zamierzony cel, gdyż bardzo łatwo
jest otrząsnąć odpowiedź nierozważną, co niestety nie sięgając,
lecz nawet pogorszyć sytuację. Trudno jest także przypuścić, by
Niemcy, z racji obowiązku szerszego, zgodzili się do sygnatary-
szy konwencji książkowej. Pomijając już to, że podobna skarga
wobec takiego przytrzymywania się przez gubernatora Króla Książ-
pańskiego nie miałyby żadnego uzasadnienia, to już samo wróce-
nie się Niemiec do państw sygnatariuszy konwencji byłoby aktem
formalnym nie dającym się uzgodnić z konwencją książkową. Kon-
wencja książkowa zna tylko jeden sposób interwencji, zawarty w
jej art. 17. Pozostawiając sobie prawo, w jakimś razie, by
zadanie litewski miał tolerować wracanie się jakiegokolwiek
państwa, bez względu na to, w jakiej formie byłoby to naruszenie.
Co też o nie podobny demarche wobec państw sygnatariuszy zostały
przez Niemcy dokonany. Państwa sygnatariusze mogłyby chyba zapro-
ponować Niemcom generalne przedstawienie do Ligi Narodów w celu od-
zykania praw, przewidzianych w art. 17 konwencji książkowej,
w przeciwnym razie Litwie powinnożnizna być wyjątek od
tytułu ktoś wzięła się w wewnętrzne sprawy Litwy.

"Januska Eina" o projekcie... 18.VII.34 r. w artykule wstępnym p.t. "Januska Eina" Nr. 155
a dn. 18.VII.34 r. zamieszczę obszerny artykuł wstępnym p.t. "Pa-
teologiczny, xystyżowany" projekt pojedbania polsko-litewskiego"
w którym, wskazując na pewne okoliczności w stosunkach polsko-litew-
skich i sympatję Polaków względem Litwy, pisze:

Kwestja wznowienia stosunków polsko-litewskich w obu państwach
zależy się być już dotychczas. Na przeszkodzie jednak temu stoi
kwestja wileńska, której nie można pominąć i w zakresie której
żadne ze stron nie chce ustąpić. Bardziej w Litwie, jak i w Polsce
wszystcy rozumieją, że Litwa jest kwestja nietylko litwy lub Polaki
lecz także kwestja Marzańska Pismakiego, Warszawa, dla którego
Litwa i Litwa nie są obojętne, mogłyby wiele uczynić dla pojedbania
obu państw i tak się dzieje, że on interesuje w swej roli. Bez
kompromisu jednak porozumienie nie jest możliwe, to też obie stro-
ny będą musiały w pewnym stopniu ustąpić ze swych pozycji. W Wil-
nie myśli się już o kompromisie. Aby ostatecznie wznowić swe
stosunki w Europie Zachodniej, Polska musi pojednać się z Litwą.
Podobno Państwo zamierzają zaproponować Litwie dalsze rokowania
w czasie których wystąpił projekt odbudowy Litwie dalsze rokowa-
nie litewskich, tak sejmowe, sejmowe i parlamentarne. Esmęj
Wileńszczanie należą do zwolenników autonomii. Wileńszczanie pozosta-
ły pod protektorem Polaki, jednak Litwa posiadała tam prawo
nie uprawnienia. Po latach 30-tu zostały w Wileńszczanie prawo-

wadzony plebiscyt, który zadecyduje do kogo Wileńszczyzna ma należeć. Linja kolejowa Wilno-Dyneburg pozostałaby otwarta dla tranzytu polskiego. Taki kompromis, zdaniem "Uaunakas Zinas", stworzyłby dostateczną podstawę dla podjęcia rokowań w sprawie rozstrzygnięcia doniosłego problemu wileńskiego.-

" K r o n i k a .

"Berliner Tageblatt" o pośrednictwie Estonji w sprawie wileńskiej. "Liet.Žinios" Nr.159 z dn. 16.VII.34 r. piszą: Korespondent "Berl.Tag." w Tallinie donosi, iż Estonja przyjmie na siebie misję pośredniczenia w sprawie wileńskiej. Dotąd pomiędzy Estonją i Litwą nie było bliższych stosunków, jednak po konferencji kowieńskiej sytuacja uległa zmianie. Polska zainteresowała się pośrednictwem Estonji w sprawie wileńskiej. Zdaniem prasy niemieckiej, estoński minister Spraw Zagranicznych p.Seljamaa, bawiąc wiosną r.b. w Warszawie, poczynił w tej sprawie pewne kroki w celu wyjaśnienia stanowiska Polski. Podobno w ciągu kilku miesięcy kwestja wileńska zostanie przezwyciężona.

W związku z tem korespondent "Berl.Tag!" wyraża zdanie, iż konferencja bałtycka w Kownie w znacznym stopniu naprawiła sytuację litewskiej polityki zagranicznej. Konferencja ta zbliżyła Litwę do Estonji i Łotwy, skutkiem czego Litwa nie jest już tak odizolowana, jak dotąd. Nowy litewski minister Spraw Zagranicznych czyni wszelkie starania, aby podźwignąć Litwę ze stanu izolacji, w jaki była popadła.

W związku z wizytą ministra Becka w Tallinie, pismo estońskie "Kaja" oświadcza, iż w chwili obecnej, gdy toczą się konferencje bałtyckie i szykuje się Locarno Wschodu, w państwach bałtyckich wynikło wiele doniosłych zagadnień, które zostaną omówione przez min.Becka i min.Seljamaa. A więc konkludują "Liet.Žinios", podróży min.Becka do Tallina nadaje się doniosłe znaczenie.-

Dokoła konferencji bałtyckiej w Moskwie. Prasa kowieńska z dn.16.VII.34 r. donosi, iż rząd sowiecki uchwalił zaprosić do Moskwy ministrów Spraw Zagranicznych Litwy, Łotwy i Estonji. Rządy państw bałtyckich zapatrują się na to zaproszenie przychylnie. Zjazd ministrów państw bałtyckich w Moskwie przewidywany jest w początku sierpnia r.b.-

Litwa na bałtyckiej konferencji hydrologów. Prasa kowieńska z dn.16.VII.34 r. donosi, iż profesor Kołupajło z ramienia Litwy bierze udział w rozpoczętej w dniu 16 b.m. w Rydze bałtyckiej konferencji hydrologów.-

Pogłoski o zmianie na stanowisku posła sowieckiego w Kownie. Prasa kowieńska z dn.16.VII.34 r. donosi, iż poseł sowiecki w Litwie p.Karskij ma być przeniesiony na stanowisko pierwszego posła Z.S.R.R. w Rumunji.-

Przyjazd posła Bałtruszaitisa do Kowna. Prasa kowieńska z dn.16.VII.34 r. donosi, iż poseł litewski w Moskwie przybył do Kowna na urlop wypoczynkowy.-

"Lietuvos Žinios" o działalności Związku Przyjaciół Litwy. "Liet.Žinios" Nr.159 z dn.16 lipca r.b. donoszą, że T-wo Przyjaciół Litwy w Warszawie zamierza zorganizować wystawę obrazów malarzy litewskich. Poza tem w Warszawie zorganizowany zostanie koncert muzyki litewskiej, który transmitowany będzie przez radio.-

Przyjazd Lindhagena do Rygi. Prasa kowieńska z dn.16.VII.34 r. donosi, iż według informacji Elty senator szwedzki Lindhagen, który bawi obecnie w Rydze, w dniach najbliższych uda się do Litwy.-

Dokoła ratyfikacji litewsko-angielskiej umowy handlowej. "Rytas" Nr.159 z dn.16.VII r.b. dowiadyuje się, iż litewskie M-stwo Spraw Zagranicznych otrzymało już tekst podpisanej litewsko-angielskiej umowy handlowej. Umowa ta zostanie w dniach najbliższych ratyfikowana.-

wszystko pisał, który zabiegał do Kogo Władzom...
nie. Linja Kojowa Wino-Dobrowa poczynila otwarcie dla tranzy-
tu polskiego. Tak kompromis, zwanym "umowa z...", stworzyly
dotychczasowe dotacje dla podjecia rokowania w sprawie...
cia dotychczasowego problemu wladzowego.

K o m u n i k a t

"Berliner Tagblatt" o porzeczaniu...
w sprawie...
18.VII.84 r. glaz: Korespondent "Berl. Tag." w Tallinie donosi, iz
Ekoncja przyjaciu na siebie miala podrobnosciami w sprawie wladzowej.
Dotad pomiedzy Estonija i Litwa nie bylo blikszych szcunokow, jednak
po konferencji Kowalewski wyznosja miala Polska szcunokow.
rozowia sie podrobnosciami Estoniji w sprawie wladzowej. Szcunokow
grazy niemieckiej, estonski minister Spraw Zagranicznych p. Seljamaa
pawiac wiadom r.d. w Warszawie, pozowili w tej sprawie pewne kroki
w celu wyjasnienia stanowiska Polski. Podobno w ciglu kilku dni
cy kwestia wladzowa zostanie przewieziona.

W zwiastku z tam korespondent "Berl. Tag." wyraz szcunokow, iz kon-
ferencja baltycka w Kownie w znacznym stopniu nagrzala sytuacje
litwskiej polityki zagranicznej. Konferencja ta zillizy Litwa do
Estoniji i Lotwy, skutkiem czego Litwa nie jest juz tak odizolowana,
jak dotad. Nowy litewski minister Spraw Zagranicznych ewni waxel-
kie szcunokow, aby podkwalnac Litwa na stanu rozlaczaj, w jaki byla
popadla.

W zwiastku z wladzy ministra Becka w Tallinie, szcunokow, iz
"Kaja" odizolacja, iz w chwili obecnej, gdy toczy sie konferencja
baltycka i szcunokow, iz Litwa nie ma szcunokow, w podstwach baltyckich
wynikie wladzowe dotychczas szcunokow, ktore zostala omowione przez
min. Becka i min. Seljamaa. A wiec konkluduj "Litw. Zwiast." podroby
min. Becka do Tallina nadaja sie dotychczas szcunokow.

Dotychczas konferencja baltycka w Mos-
kwi e. Prasa Kowalewska z dn. 18.VII.84 r. donosi, iz rząd szcunokow-
ki pozwilil zaprosic do Moskwy ministrów Spraw Zagranicznych Litwy,
Lotwy i Estoniji. Szcunokow, iz Litwa nie ma szcunokow, iz szcunokow-
szcunokow szcunokow. Szcunokow, iz Litwa nie ma szcunokow, iz szcunokow-
przewidywany jest w poczatku sierpnia r.d.

Litwa ma baltycka konferencja...
18.VII.84 r. donosi, iz profe-
sor Kojewicz z radzenia Litwy bierze udzial w rozprawach w dniu
18.VII.84 r. w Rydze baltyckiej konferencji hydrologow.

Pogloski o szcunokow...
pogloski o szcunokow w Kownie e. Prasa Kowalewska
z dn. 18.VII.84 r. donosi, iz posel szcunokow w Litwie p. Karskijs ma
byc przeslanony na stanowisko piewszego posla E.S.R.R. w Rumuniji.

Przyjazd posla...
e. Prasa Kowalewska z dn. 18.VII.84 r. donosi, iz posel litewski w
Moskwie przywyi do Kowna na urlop wyposznikowy.

"Litwos" o szcunokow...
Kw. Przyjaciel Litwy "Litwos" Nr. 158 z dn. 18
lipca r.d. donosi, iz T-wo Przyjaciel Litwy w Warszawie kameras
organizowaw wystawę obrazow malarzy litwackich. Rozstaw w Warsza-
wie zorganizowany zostanie koncert muzyki litwackiej, ktory prze-
mowywany bedzie przez radio.

Przyjazd Lindberga...
z dn. 18.VII.84 r. donosi, iz wedlug informacji Rity senator szcunokow-
ki Lindberga, ktory bawi obecnie w Rydze, w dalach najblizszych ma
sie do Litwy.

Dotychczas...
z dn. 18.VII.84 r. donosi, iz litwackie M-stwo Spraw Zagranicznych otrzyma-
lo juz tekst podpisanej litwosko-estonskiej umowy handlowej. Umowa
za szcunokow w dalach najblizszych ratyfikowana.